

Dos.Dr. Telman Nusretođlu

Hazar Üniversitesi Öğretim üyesi

Suriye düğümü nasıl çözülecek

<https://m.turkiyegazetesi.com.tr/vazarlar/genis-aci-fikir-ve-tartisma/612584.asp>

8 Mart 2020

Balkanlardan Orta Asya'ya geniş bir coğrafyada açmazlarla karşı karşıya olan Rusya için Türkiye ve Türk dünyasıyla iş birliği kurmak elzemdir. Unutmayalım ki Rusya nüfusunun kahir ekseriyeti beslenme ve giyim ihtiyacını güçlükle karşılamaktadır. Yapılan araştırmalarda Putin sonrası dönemde etkin gruplar arasında iktidar kavgasının şiddetlenme ihtimali Rusya'nın en büyük korkusu olarak gözükmemektedir.

İdlib'de gelişen safhayla kritik bir aşamaya geçen Suriye problemi, bölgedeki siyasi-jeopolitik güç dengesinin nasıl şekilleneceği sorusuna da cevap verecek mühim bir mesele. Bu yüzden muhtelif odaklar tarafından dikkatle takip edilmekte, bölgesel ve global güçlerin müdahale girişimleriyle daha da çetrefilli bir hâl almaktadır. Ancak Türkiye'nin millî güvenliği, Arap ülkeleriyle siyasi-iktisadi ilişkilerinin geleceği, Akdeniz mücadelesi ve en önemlisi asırlık bir proje niteliği kesp ettiği anlaşılan bölgenin etnodemografik haritasının yeniden dizayn edilmesi teşebbüsü açısından mesele daha da hayati hâle gelmiştir. Bu yüzden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Yaşadığımız asrı şekillendirecek olaylar oluyor. Karşımızdaki senaryonun asıl hedefi Suriye değil, Türkiye'dir. Suriye'de istediklerini alanlar namlularını yarın Türkiye'ye çevireceklerdir. Bu yüzden gelişmelere kayıtsız kalamaz, kabuğumuza çekilerek yaşananları seyredemeyiz" diyor. Evet, acı olsa da hakikatin gözünün içine bakmak, gerçeklikleri görmek ve buna göre pozisyon almak lazım. Bölge devleti olmayan Rusya, kendi topraklarında yaşayan on binlerce masum insanın bombalanarak öldürülmesi hesabına küresel güç olma hevesini test etmiyor mu? Bir taraftan Batı blokunun zayıflatılması ve Orta Doğu'ya istikrarın gelmesi için Türk-Rus iş birliğinin öneminden bahsedip diğer yandan Türkiye'nin kulağının dibindeki

İdlib’de pimi çekilmiş bombaları Ankara’nın kucağına atarak iki bin yıllık geleneği olan Türk devletine meydan okumak ne demek?

RUSYA’NIN TENAKUZU

Aslında birkaç gün önce Rusya Dışişleri Bakanlığı’nın sosyal medya hesabından yapılan paylaşımda, önce 93 Harbi sonrası imzalanan ve Osmanlı için çok ağır şartlar içeren Ayastefanos Antlaşmasını hatırlatılıp sonra Türk- Rus donanmasının müttefikleriyle ele geçirilen Korfu Kalesi Operasyonunun öneminden bahsedilmesi dikkate değer. Bu, Rusya’nın Türkiye ile iş birliği konusunda eşit ve ilkeli davranmadığını, yeni jeopolitik denklem ve paylaşım mücadelesinde Anadolu coğrafyasının kilit rolünü kavramadığını ortaya koyuyor. Dünyanın farklı ülkelerindeki uzmanlar, Suriye’de silahların büyük ölçüde susmasına yol açan Astana sürecinin Ankara’nın kritik katkılarıyla gerçekleştiğini yazılarında ortaya koymuştur. O safhada ateşkesin sağlanmasıyla yeni Suriye’ye siyasi geçişin temin edilmesi, ülke topraklarının terör örgütlerinden temizlenmesi, mültecilerin evlerine dönmeleri ve 18 ay içerisinde Birleşmiş Milletler kontrolünde seçimlerin yapılması öngörülüyordu. Ardından bütün muhalif gruplar her taraftan çıkarılarak İdlib’e toplandı fakat siyasi çözüm konusunda ne Rusya ne de İran, Suriye rejimi üzerinde baskı kurarak müspet etki üretme yolunu seçmedi. Tam tersi, Rusya-Rejim tandemi yine yanlış hesap yaparak kendilerini savaşın galibi görüp Türkiye’nin millî çıkarlarını dikkate almadan, perişan duruma düşen milyonlarca Suriye vatandaşı nerede yaşayacak sorusuna cevap vermeden, zorbalık yoluyla sahaya hâkim olup bu siyasi gerçekliği Ankara’ya dayatma yolunu seçti. Rusya destekli rejimin Türk gözlem noktalarını kuşatarak İdlib’i ele geçirmek için ilerlemesi Moskova’nın Ankara’nın kararlılığını da test ettiğini gösteriyordu. İdlib, Türkiye’nin millî çıkarları, Türk dünyasının Rus yayılcılığından kaynaklanan asırlık problemlerinin çözümü ve bu sefer Washington’dan değil Moskova’dan gelen emperyal dayatmaların bertaraf edilmesi açısından da çok kritik bir testi. O yüzden Türk ordusu sahaya inerek kırmızı çizgisini, millî teknolojik üstünlüğünü ve kahramanca savaşma azmini ortaya koyarak farklı gayeleri olan Moskova-Tahran-Şam’ı yeniden uzlaşmacı açıklamalar yapmaya mecbur bırakmıştır. Bölgedeki askerî üslerinin Tahrir el-Şam tarafından tehdit edildiğini öne sürerek

sürekli Ankara'ya bu terör örgütüyle mücadele etme yükümlülüğünü hatırlatan Rusya, niçin Türkiye'nin baş belası olan Suriye'deki PKK-PYD konusunda net tutumunu ortaya koyarak Moskova'daki bürosunu kapatmıyor? Suriye'nin toprak bütünlüğü için en büyük tehdit Amerikan güdümündeki bu terör örgütü değil midir? Türkiye'nin kararlı operasyonlarıyla Suriye'nin bölünmesine yol açacak terör koridoru projesinin büyük ölçüde etkisizleştirildiği ortadadır. Bombardımanlardan kaçarak Türkiye hudutlarına yığılan mültecilerin problemleri bir yana Moskova-Rejim tandeminin İdlib'i ele geçirdikten sonra durmayacağı, Türk ordusunun terörden arındırdığı Afrin, Cerablus gibi bölgelere doğru ilerleyerek Türkiye için yeni güvenlik sıkıntıları meydana getireceği çok açıktır.

MOSKOVA PYD'NİN İPLERİNİ ELİNE GEÇİREBİLİR Mİ?

Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgeden çekilmesinden sonra Moskova'nın PYD'nin iplerini eline geçirerek Ankara'nın üzerinde Demokles'in kılıcı gibi sallamak istediğini görmemek mümkün değil. Hiçbir devlet, millî güvenliğini ciddi tehdit altına sokan böyle bir safhaya izin vermez. Nitekim Türkiye, buna izin vermeyeceğini rejim ve destekçilerini kararlı askerî operasyonlarla bozguna uğratarak ortaya koymuştur. Beşar Esad'ın perşembe günü Moskova'da Erdoğan-Putin görüşmesinin yapıldığı saatlerde, hem Türkiye'yi Amerikan çıkarları doğrultusunda hareket etmekle itham edip hem de Türkiye ile diyalog istediğini ifade etmesi başka bir pişkinliktir. Zira milyonlarca mülteci sınırlarına itilen, terör örgütlerinin saldırılarından zarar gören ABD değil Türkiye'dir. Astana sürecinin başladığı günden beri Suriye'ye barış ve huzurun gelmesi için Türkiye'nin gösterdiği çabalar ortadadır. Ancak Esad kendi halkıyla savaşmaya devam ettiği müddetçe bölgesel kaosun bitmesi de mümkün değildir. Esad'ın bu tür açıklamalarla Kremlin'in mesajlarını ifade ettiği de açıktır.

ERDOĞAN'IN MUTABAKATI

Bazı siyasi çevreler de böyle zor jeopolitik denklemde Erdoğan'ı, Batı dünyasıyla ilişkileri bozarak Türkiye'yi Moskova'ya mahkûm etmekle itham ediyor. Onlar yarım asırdır Ankara'yı muhtelif bahanelerle AB'ye üye

yapılmamasının ve Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı PKK-PYD koridoru, FETÖ gibi millî güvenlik sorunlarının arka planında ABD'nin olduğunu unutuyorlar. Suriye'de Esad ve arkasındaki koalisyonla Türkiye'yi baş başa bırakan, demokrasi değil kaos peşinde koşan yine Amerika ve Batı'dır. Rusya'nın aşama aşama Suriye'ye hâkim olmasına ABD göz yummuştur. Türkiye bütün bu emperyalist dayatmaları bertaraf etmek için Rusya'yla denge kurmaya çalışıyor.

RUSYA'NIN AÇMAZLARI VAR

Balkanlardan Orta Asya'ya Rusya'nın pek çok açmazlarının çözümü için Türkiye ve Türk dünyasıyla iş birliği kurması elzendir. Unutmayalım ki Rusya nüfusunun kahir ekseriyeti beslenme ve giyim ihtiyacını güçlkle karşılamaktadır. Yapılan araştırmalarda Putin sonrası dönemde etkin gruplar arasında iktidar kavgasının şiddetlenmesi ve cumhuriyetlerin tekrar bağımsızlık uğrunda mücadeleye başlama ihtimali Rusya'nın en büyük korkusu olarak gözükmektedir. Ülkede merkezi devlet eliti arasında mutabakat çok kritik. Askerî, istihbari ve coğrafi gücüyle birlikte Rusya'nın çok komplike bir ülke olduğu da açıktır. Demografik yetmezlikten ekonomik, idari ve siyasi geri kalmışlığa kadar Rusya'nın çok ciddi sıkıntıları var.

Tarihte Kazan ve Astarhan hanlıklarını işgal ederek Rusya'nın emperyal vizyona bürünmesi istikametinde önemli adımlar atan Korkunç İvan'ın hâkimiyet elitindeki durumdan kaynaklanan tehditleri dikkate alarak kıymetli eşyalarla dolu vapurunu hazır bekletip, ekstrem bir durumda İngiltere'ye sığınmak için Kraliçe'yle gizli görüşmeler yaptığını çoğu kimse bilmez. Rusların "Smuta" dedikleri uzun süren iç karışıklıklar devrinde Rus devletçiliği tamamen yok olma tehlikesiyle karşılaşmıştı. Ya 1915'te Boğazlar ve İstanbul'u ele geçirmek için İngiltere ve Fransa'yı ikna etmeye çalışan Çarlık Rusya'sının iki sene sonra çökeceğini kim tahmin edebilirdi? A. Dugin, Arap basınına yaptığı açıklamada "Orta Doğu'da Amerikan etkisinin kırılması, barışın gelmesi ancak Rus-Türk iş birliğiyle olur" diyor. ABD yine Afganistan'dan Orta Doğu'ya Türkiye'nin müttefikliğine muhtaç. Rusya ve ABD'nin ne yaptığı elbette önemli. Ancak Türkiye'nin ne yaptığı ondan da önemlidir.

Tarih bizden yanadır; bir de biz Türk İslam âlemi olarak kendimizden yana olursak, beklenen dirilişin gerçekleşmesi, sıkıntılarımızın son bulması mukadderdir...